

BUDOVATELSKÝ PROGRAM¹

(výťah)

Předseda vlády Klement **Gottwald** (*uvítán potleskem a povstáním*): Slavné ústavodárné Národní shromáždění!

Vláda, jmenovaná prezidentem republiky dne 2. července 1946 a předstupující dnes, 8. července 1946, před ústavodárné Národní shromáždění a před lid se svým programem, je třetí vládou od osvobození republiky z nacistického jařma. Jako první dvě domácí vlády je i ona vládou Národní fronty Čechů a Slováků, t. j. vládou všech pracujících složek našich národů: dělníků, rolníků, živnostníků a inteligence. Vyšla ze všeobecných, tajných, rovných a přímých voleb do ústavodárného Národního shromáždění dne 26. května 1946 a je, zejména i s hlediska zásady poměrného zastoupení, skutečným výrazem smýšlení a vůle našeho lidu, podobně jako tomu jest u samého ústavodárného Národního shromáždění, které se dne 18. června 1946 ustavilo a dne 19. června 1946 manifestačním způsobem zvolilo prezidentem republiky Dr. Edvarda **Beneše**. (*Potlesk.*)

Volbou ústavodárného Národního shromáždění se začíná nové období našeho národního a státního života v osvobozené vlasti: období ústavně-právního zakotvení výsledků našeho národně-osvobozenického boje proti cizáckým vetřelcům, jakož i výsledků tvořivé a budovatelské práce našeho lidu v prvním roce po osvobození. Zároveň pak je to období dalšího, ještě více vystupňovaného úsilí o výstavbu republiky v duchu košického vládního programu. Pro první účel připraví vláda pro ústavodárné Národní shromáždění návrh nové ústavy, pro druhý účel dvouletý plán hospodářské obnovy a výstavby republiky a předloží je ústavodárnému Národnímu shromáždění k posouzení a schválení.

Ústavodárné Národní shromáždění bude tedy míti dvojí poslání: Předně poslání ústavodárné, to jest úkol dáti republice novou ústavu; za druhé poslání zákonodárné, to jest úkol dávat republice jiné nové zákony, zejména zákony nezbytné pro další budovatelskou práci.

Důvěra, kterou lid volbami věnoval ústavodárnému Národnímu shromáždění a vládě, zavazuje. Vláda prohlašuje, že při své odpovědné činnosti bude těsně spolupracovati s ústavodárným Národním shromážděním pro blaho národa a republiky.

Při tom vláda, dbajíc potřebné rychlosti práce zákonodárné, připraví a předloží všechny osnovy zákonů Národnímu shromáždění včas, aby bylo možno je přesně a odborně projednati.

I. O některých zásadách nové ústavy.

Vláda považuje za svoji povinnost navrhnouti ústavodárnému Národnímu shromáždění takovou novou ústavu, která zaručí, že lid bude vskutku zdrojem veškeré moci. Proto nová ústava, navazujíc na demokratické zásady ústavy dosavadní, musí vycházeti především z výsledků boje proti okupantům, jehož hlavní tíži nese náš lid, jakož i z poměrů, jak se vyvíjely při dosavadní výstavbě osvobozené republiky, kdy lid byl a je hlavním nositelem státotvorné a budovatelské práce.

Zejména je nutno ústavně zaručiti lidový, skutečně demokratický ráz naší veřejné správy na podkladě národních výborů. To znamená, že zvláště zásada všeobecných, přímých, rovných a tajných voleb s poměrným zastoupením do všech zastupitelských sborů bude ústavně zajištěna. Policejní byrokratický systém státní správy musí z našeho veřejného života zmizeti navždy. (*Potlesk.*)

¹ Předneseno předsedou vlády Klementem Gottwaldem v ústavodárném Národním shromáždění dne 8. července 1946. Převzato z: <http://www.psp.cz/eknih/1946uns/stenprot/003schuz/s003003.htm>

Ústavní zakotvení soustavy národních výborů musí být provázeno přebudováním, decentralisací, modernisací, zjednodušením a zhospodárněním celé naší veřejné správy - ministerstvy a jinými ústředními úřady počínajíc a místními národními výbory končíc. Vláda se vyslovuje pro rozšíření a přesné vymezení pravomoci národních výborů všech stupňů tak, aby národní výbory v mezích platného právního řádu mohly ve své pravomoci řešiti včas a účelně věcné i osobní otázky, pokud se nedotýkají zájmů vyšších celků a nejsou jim vyhrazeny. Úřady - a to od úřadů místních národních výborů až po úřady ministerské - musí být spravovány tak, aby obyvatelstvo v praxi vidělo a cítilo, že lid tu není pro úřady, nýbrž úřady pro lid. (*Potlesk.*)

Dále je nutno ústavně zakotviti velké dílo dekretů o znárodnění peněžnictví, bání a hutí, přírodního bohatství, zdrojů energie a velkého i klíčového průmyslu. Nová ústava musí zmařiti naděje všech, kdož stále ještě doufají v navrácení znárodněného hospodářství hrstce velkokapitalistů. Na druhé straně se však ústavní ochrany dostane soukromému podnikání drobnému a střednímu, zejména pak má být ústavně zabezpečen poctivě nabytý majetek našich zemědělců, živnostníků, obchodníků a všech ostatních fyzických i právnických osob. (*Potlesk.*)

Nová ústava vysloví zásadu, že všem občanům přísluší právo na práci, právo na spravedlivou odměnu za vykonanou práci, právo na vzdělání, právo na odpočinek a na zaopatření v případě nezpůsobilosti k práci. (*Potlesk.*) Těmto občanským právům musí odpovídati povinnost všech občanů republiky přispívati svou prací k blahobytu celku. (*Potlesk.*)

Nová ústava jasně vyjádří, že naše republika je národní stát Čechů a Slováků. Odsun Němců a Maďarů a počestění a poslovenštění našeho pohraničí bude korunováno ústavní zárukou, že napříště bude o věcech veřejných a státních rozhodovati jen český a slovenský národ (*Potlesk.*), občanská práva příslušníků jiných slovanských národů budou respektována.

Je samozřejmé, že součástí nové ústavy bude nová úprava poměru mezi Čechy a Slováky. Budeme při tom vycházeti z košického vládního programu a bráti v úvahu zkušenosti, nabyté při jeho provádění. Rozhodně musí nová ústava uznávati národní svébytnost Slováků, vyjádřenou nyní jejich zvláštními normotvornými a výkonnými orgány, Slovenskou národní radou a sborem pověřenců, a musí slovenskému národu v praxi zajistiti rovnoprávnost s národem českým, aniž se tím poruší státní jednota Československé republiky; naopak, tato jednota musí býti ještě více upevněna. To m. j. znamená, že tak jako vláda bude všude potírati nepřátele republiky a rozvratníky, nebude také trpěti, aby separatistické, tiso-ťukovské, protičeské, protisovětské a fašistické živly - i kdyby pronikly kamkoliv - mohly zneužívat demokratických a národních svobod k rozvrácení republiky a k přípravě nového 14. března 1939. (*Potlesk.*)

Nová ústava konečně zaručí plnou rovnoprávnost žen, svobody osobní a občanské - svobodu náboženského vyznání, svobodu tiskovou, svobodu projevu, shromažďovací a spolčovací, svobodu vědeckého bádání a svobodu uměleckého projevu, jakož i všechny ostatní osobní a politické svobody, zaručené dosavadní ústavou. (*Potlesk.*) Soudnictví bude vykonáváno nezávislými soudy.